

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 6, läsåret 2018/2019

Inledning

Under läsåret 2018/2019 genomfördes det nationella provet i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 6 för åttonde gången. Provets syfte är bland annat att fungera betygsstödjande. 2019 års prov har gett underlag för bedömningar enligt betygsskalan F–A på delprovsnivå och genom ett sammanvägt provbetyg. Resultaten från de olika delproven ger läraren en möjlighet att urskilja hur eleven har presterat i förhållande till olika delar av kunskapskraven. Provbetyget sammanfattar de kunskaper som eleven har visat i det nationella provet.

Till ämnesprovet hör en lärarenkät bestående av ett antal flervalsfrågor med utrymme för lärarnas kommentarer. Årets lärarenkät besvarades av 519 lärare vilket är en marginell ökning jämfört med förra årets lärarenkät som besvarades av 511 lärare. Av de lärare som besvarade enkäten undervisar 507 lärare i Svenska och 154 lärare i Svenska som andraspråk. Alltså undervisar flera lärare i båda ämnena.

Övergripande frågor

I detta avsnitt redovisas lärarnas generella helhetsintryck av ämnesprovet.

Lärarna är generellt sett nöjda med årets nationella prov i årskurs 6 vilket kan avläsas i tabell 1. Dock har andelen lärare som *instämmer helt* i att provet som helhet är bra har minskat från 64,4 % förra året till 51,3 % jämfört med förra året. Däremot har 43,4 % lärare svarat *instämmer till stor del*, jämfört med förra årets 32,9 %.

Tabell 1. I vilken utsträckning stämmer följande påståenden in på din uppfattning?
Provet som helhet är bra. (totalt 511 svar)

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Andel	51,3 %	43,4 %	5,3 %	0,0 %	100,0 %

Angående i vilken utsträckning provet är ett stöd för betygsättningen angav drygt hälften (56,2 %) av lärarna att provet är ett stöd, medan 35,9 % anser att provet till stor del är ett stöd och 7,7 % instämmer att provet till viss del är stöd (0,2 % tycker inte alls att provet är ett stöd för betygsättning).

Vidare anser de flesta lärarna att lärarinformationen i häfte 1 och 2 ger dem tillräcklig information om provets olika delar (75,6 % instämmer helt och 21,3 % instämmer till stor del).

Lärarna har i enkäten fått ange antalet elever som har genomfört proven. Det genomsnittliga antalet elever som lärarna har angett är 28. Lärarna har dessutom angett antalet elever som genomfört provet med anpassningar. Genomsnittligt rör det sig om drygt 4 elever per lärare.

Nästan alla lärare menar att det som provet prövar har behandlats i undervisningen (71,3 % i *hög grad*, 28,1 % i *ganska hög grad*). En klar majoritet av lärarna anser att elevernas resultat på delproven ligger i linje med deras övriga prestationer under läsåret (se tabell 2). Resultaten går i linje med förra årets resultat. Den tydligaste skillnaden som går att urskilja jämfört med förra årets resultat gäller delprov C2 där andelen lärare som anser att flertalet av elevernas resultat ligger i linje med övriga prestationer under läsåret ökat från 78,7 % till 85,7 %. En del lärare kommenterar att provresultatet för delprov C2 var högre än elevresultaten från övriga prestationer under läsåret. Vilka delprov som bedöms som "mer utmanande" och "mindre utmanande" än övrigt material som eleverna har arbetat med under läsåret skiljer sig dock åt lärare emellan.

Tabell 2. Anser du att elevernas resultat ligger i linje med deras övriga prestationer under läsåret?

	Ja, för flertalet	Ja, för cirka hälften	Ja, men bara för ett fåtal	Nej	Totalt
Andel för delprov A	87,8 %	10,2 %	1,4 %	0,6 %	100,0 %
Andel för delprov B1	88,6 %	9,6 %	1,4 %	0,4 %	100,0 %
Andel för delprov B2	88,4 %	10,2 %	1,2 %	0,2 %	100,0 %
Andel för delprov C1	80,2 %	17,0 %	2,4 %	0,4 %	100,0 %
Andel för delprov C2	85,7 %	12,5 %	1,6 %	0,2 %	100,0 %

Gällande elevernas reaktioner på ämnesprovet, enligt lärarna (se tabell 3), kan sägas att det är färre elever som i huvudsak hade positiva reaktioner på provet (57,9 % i år, jämfört med ca 70 % förra året). I år svarade 31,5 % av lärarna att elevernas reaktioner var både positiva och negativa (jämfört med förra årets 20,0 %). I kommentarerna beskriver lärarna som tidigare år att många elever upplever nervositet och stress inför och under provet. Däremot finns flera kommentarer om att eleverna kände sig nöjda med sin prestation efter genomfört prov. Lärarna vittnar om att det var svårt för nyanlända att genomföra provet. Flertalet lärare lyfter fram läsproven som de proven som eleverna upplevde som mest utmanande, bland annat på grund av långa texter och tidspress.

Tabell 3. Hur var elevernas reaktioner på det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk?

	I huvudsak positiva	I huvudsak negativa	Både positiva och negativa	Varken positiva eller negativa	Totalt
Andel	57,9 %	1,4 %	31,5 %	9,2 %	100,0 %

Angående introduktionslektionerna menade nästan alla lärare att det gick *bra* eller *ganska bra* att genomföra dem. För introduktionslektion inför delprov A svarade 85,2 % *bra* och 14,0 % *ganska bra*. För introduktionslektionerna inför delprov B1-C2 svarade 85,9 % *bra* och 13,5 % *ganska bra*. Bland kommentarerna återfinns dels sådana som nämner att introduktionslektionerna förberedde eleverna och minskade nervositeten, dels kommentarer om att eleverna vanligtvis har och behöver mer tid för förberedelse.

Drygt hälften (56,6 %) av lärarna som besvarade enkäten anser att det fungerade *bra* att genomföra två delprov på samma dag. 34,0 % av lärarna ansåg att det fungerade *ganska bra*, medan 7,7 % svarade *mindre bra* och 1,8 % svarade *dåligt*. Detta kan jämföras med förra årets resultat då 65 % av lärarna ansåg att det fungerade *bra* att genomföra två delprov på samma dag och 25 % ansåg att det fungerade *ganska bra*. Många lärare har i år även lämnat ytterligare kommentarer för denna fråga. Majoriteten av kommentarerna nämner aspekter som trötthet och koncentrationssvårigheter som stora hinder för genomförande av två delprov på samma dag. Framförallt belyser lärarna att det är elever med anpassningar i den ordinarie undervisningen som har svårt att prestera på sin högsta nivå genom hela provförmiddagen. Det finns också lärare som tycker att det är positivt med två delprov på samma dag, då eleverna är mer inne i provprocessen och därmed är mer fokuserade. Dessutom menar en del lärare att eleverna slipper vara nervösa i flera dagar i och med att det är två delprov under samma dag.

Tabell 4 nedan visar i vilken utsträckning lärarna anser att tiden räckte till för varje delprov. Skillnaderna från förra årets prov är relativt stora gällande alla delproven. Färre lärare har svarat att tiden räcker till för delproven. För förra årets prov låg svaren för *ja* för samtliga delprov mellan 79,2 och 86,9 %, medan svaren för *i stort sett* låg mellan 11,9 och 18,4 %. För årets prov ligger svaren för *ja* mellan 51,1 och 80,6 % och för *i stort sett* mellan 18,4 och 41,3 %. Det är främst i delprov B1 och C1 som en minskning av svaren *ja* har skett. Dock kan sägas att antalen *ja* för delprov A och C2 är relativt lika förra årets resultat, med endast en minskning på några procentenheter. Dessutom kan det konstateras att det främst är för svaren *ja* och *i stort sett* som de stora förändringarna har skett. Andelen för svaren *nej* är fortfarande låga för alla delproven. De delprov där störst andel lärare tyckte att tiden inte räckte till var C1 och B1. För delprov C1 anser lärare i kommentarerna att det är realistiskt att dels planera, dels skriva och bearbeta en text på den korta provtiden. För delprov C2 däremot vittnar några enstaka lärare om att det till och med är för lång provtid.

Tabell 4. Har tiden räckt till för genomförandet av de olika delproven?

	Ja	I stort sett	Nej	Totalt
Andel för delprov A	80,6 %	18,4 %	1,0 %	100,0 %
Andel för delprov B1	57,8 %	38,6 %	3,6 %	100,0 %
Andel för delprov B2	63,5 %	34,1 %	2,4 %	100,0 %
Andel för delprov C1	51,1 %	41,3 %	7,6 %	100,0 %
Andel för delprov C2	74,3 %	24,0 %	1,7 %	100,0 %

I enkäten har lärarna även fått besvara om de anser sig fått tillräckligt stöd i frågor gällande anpassning. Sammantaget kan sägas att majoriteten av lärarna anser sig ha fått tillräckligt stöd för samtliga delprov. För delprov A är fördelningen 80,1 % *ja*, 16,8 % *i stort sett*, 2,1 % *i viss mån* och 1,0 % *nej*. För delproven B1 och B2 svarar 72,4 % av lärarna *ja*, 22,3 % *i stort sett*, 3,3 % *i viss mån* och 2,0 % *nej*. Slutligen för delproven C1 och C2 svarar 73,6 % *ja*, 22,2 % *i stort sett*, 3,2 % *i viss mån* och 1,0 % *nej*. I kommentarerna nämner flera lärare att de tagit hjälp av specialpedagog på skolan gällande anpassningar vid proven. Några enstaka lärare påpekar att det varit svårt att hitta information om anpassningar för C1 och C2, till exempel gällande stavningshjälp. Dessutom menar några lärare att det är orimligt att eleverna inte får tillgång till de anpassningar de har i den ordinarie undervisningen, som till exempel uppläst text för delprov B1 och B2.

Synpunkter på delprov A – muntlig framställning

Delprov A består av två delar, *Redogörelse* och *Samtal*. Majoriteten av lärarna anser att båda delarna har fungerat bra. När det gäller redogörelsedelen anser 98,4 % att den fungerade *bra* eller *ganska bra* och 1,6 % *mindre bra*, medan 97,6 % av lärarna menade att samtalsdelen fungerade *bra* eller *ganska bra* och 2,4 % *mindre bra*. Många lärare skriver att det var ett roligt ämne för redogörelsen. Däremot menar några lärare att det lätt blir att eleverna bara radar upp saker snarare än att de berättar. Kommentarererna för samtalsdelen vittnar om att flera lärare tycker att det är en givande del, men flera lärare lyfter även fram att den konstlade samtalsituationen och grupsammansättningen kan ha en negativ inverkan på elevernas prestationer. Däremot ställer sig lärarna i hög grad positiva till diskussionsfrågorna som eleverna hade tillgång till under sitt samtal. 82,0 % av lärarna anser att eleverna hade hjälp av dessa frågor och 17,6 % anser att eleverna *i viss mån* hade hjälp av dessa.

Bedömningsunderlaget, som består av en bedömningsmatris och övriga bedömningsanvisningar, anses till stor del ha varit stöd för bedömningen av delprov A enligt lärarna (se tabell 5). I kommentarerna skriver flertalet lärare att materialet är tydligt. Däremot är det några som efterfrågar fler och nya elevexempel. När det gäller helhetsbedömningen av de två momenten i delprov A anser 60,9 % av lärarna att det fungerade *bra*, 37,5 % *ganska bra* och 1,6 % *mindre bra*. Flera lärare kommenterar att elevresultaten ibland är olika för de olika delarna av delprov A. Några lärare anser att det är problematiskt och det framförs ett förslag om att dela upp delprov A likt uppdelningen av delprov C i C1 och C2.

Tabell 5. Har bedömningsunderlaget varit till stöd i din bedömning av elevernas muntliga prestationer?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel för bedömningsmatrisen	74,5 %	23,8 %	1,7 %	0,0 %	100,0 %
Andel för övriga bedömningsanvisningar	67,0 %	29,2 %	3,8 %	0,0 %	100,0 %

De inlästa texterna tillhörande delprov A, *Samtal*, får positiv respons (se tabell 6). Svaren och kommentarerna vittnar om att många valde att använda text 1.

Tabell 6. Hur bedömer du de inlästa texterna som används i delprov A, momentet samtal?

	Välvald	Ganska bra	Olämplig	Totalt
Text 1	73,2 %	24,5 %	2,3 %	100,0 % (433)
Text 2	59,6 %	39,2 %	1,2 %	100,0 % (344)
Text 3	61,1 %	38,0 %	0,9 %	100,0 % (347)
Text 4	54,9 %	43,9 %	1,2 %	100,0 % (328)
Text 5	57,6 %	41,2 %	1,2 %	100,0 % (328)

Kommentar: Svarefrekvensen för vissa texter varierar, vilket förklaras av att inte alla lärare använt alla texter.

Synpunkter på texthäftet

Lärarna är relativt positiva till årets texter i texthäftet men de får lägre omdömen genomsnittligt än förra årets texter. Tabell 7 visar att en stor majoritet av lärarna anser att texterna är *välvalda* eller *ganska bra*, medan endast en liten andel menar att texterna är *olämpliga*. Bland kommentarerna återfinns åsikter som att det är en bra sammansättning av texter, men även åsikter om att det var för många texter med allvarliga, tunga ämnen samt åsikter om att svårighetsgraden på några av texterna är för hög för elever i årskurs 6.

Tabell 7. Vad anser du om texterna i texthäftet?

	Välvald	Ganska bra	Olämplig	Totalt
1. Utdrag ur ungdomsroman	63,4 %	33,5 %	3,1 %	100,0 %
2. Utdrag ur ungdomsroman	66,5 %	32,7 %	0,8 %	100,0 %
3. Dikt	54,1 %	44,6 %	1,3 %	100,0 %
4. Dikt	58,6 %	41,2 %	0,2 %	100,0 %
5. Dikt	60,1 %	39,5 %	0,4 %	100,0 %
6. Dikt	64,1 %	35,5 %	0,4 %	100,0 %
7. Artikel	75,7 %	24,3 %	0,0 %	100,0 %
8. Artikel	66,0 %	33,2 %	0,8 %	100,0 %
9. Faktatext	67,4 %	31,8 %	0,8 %	100,0 %

De allra flesta är även nöjda med texthäftets layout, att det går lätt att läsa och är tilltalande. 66,3 % anser att häftets layout är *bra*, 32,3 % svarar *ganska bra*, 1,2 % tycker att layouten är *mindre bra* och 0,2 % *dåligt*. Flera lärare kommenterar dikternas position och tycker att texterna i texthäftet istället bör följa samma kronologi som frågorna.

Synpunkter på delprov B – läsförståelse

Genomförandet av delproven B1 och B2 har gått bra enligt majoriteten av lärarna (se tabell 8). Återkommande kommentarer om tidsbrist förekommer dock. Flera lärare kommenterar även att eleverna har haft svårt när frågor uppdelade i A och B förekommit på olika sidor i uppgiftshäftet.

Lärarna önskar att sådana uppgifter skulle placeras på en gemensam sida, eller åtminstone på samma uppslag.

Tabell 8. Hur fungerade genomförandet av de två delproven

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel för delprov B1	84,8 %	14,0 %	0,8 %	0,4 %	100,0 %
Andel för delprov B2	87,2 %	12,0 %	0,6 %	0,2 %	100,0 %

Lärarna är väldigt positiva till bedömningsanvisningarna för de två delproven. Drygt 4/5 (83,5 % för B1 och 83,4 % för B2) av lärarna svarar att bedömningsanvisningarna har varit ett stöd vid bedömningen medan ca 15 % svarar att det *i stort sett* varit ett stöd, medan 1,4 procent menar att de i viss mån varit ett stöd, för både B1 och B2. Många lärare kommenterar att de är nöjda med bedömningsanvisningarna men flera lyfter fram att de två sista frågorna i delprov B2 är svårbedömda, eftersom de menar att de ges utrymme för lite mer fri tolkning i bedömningen av dessa. Angående uppdelningen i läsförståelseprocesser i delprov B1 och B2 anser 54,5 % av lärarna att det varit ett stöd, 37,2 % anser att det *till stor del* varit ett stöd, 7,1 % anser att det *i liten utsträckning* varit ett stöd och 1,2 % anser att det inte varit ett stöd. Lärarna skriver i sina kommentarer att läsförståelseprocesserna är ett stöd för att urskilja utvecklingsområden både för läraren och för eleven.

Synpunkter på delprov C – skrivuppgifter

En klar majoritet av lärarna som besvarade enkäten anser att introduktionen av de två delproven C1 och C2 fungerade bra (se tabell 9).

Tabell 9. Hur fungerade introduktionen av de två delproven C1 och C2 vid provtillfället?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel för delprov C1	80,8 %	16,0 %	2,8 %	0,4 %	100,0 %
Andel för delprov C2	87,3 %	12,5 %	0,2 %	0,0 %	100,0 %

För det stora flertalet elever har skrivuppgifterna fungerat *bra* eller *ganska bra*, medan de för endast en relativt liten andel elever har fungerat *mindre bra* (se tabell 10). Däremot har andelen som svarat *bra* för delprov C1 minskat från förra årets 71,4 % till årets 50,2 %. En del lärare kommenterar att instruktionen för delprov C1 skapade problem för en del elever, då de inte visste om de skulle fortsätta efter den befintliga inledningen i instruktionen eller om de skulle skriva en egen. Likt tidigare år, skriver flera lärare att den angivna tiden för C1 var för knapp.

Tabell 10. Hur väl fungerade skrivuppgifterna för eleverna, delprov C?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel för delprov C1	50,2 %	42,1 %	7,1 %	0,6 %	100,0 %
Andel för delprov C2	66,9 %	29,9 %	3,0 %	0,2 %	100,0 %

Angående bedömningsanvisningarna för delproven C1 och C2 är lärarna relativt nöjda med stödet (se tabell 11). Däremot anser lärarna att bedömningsmatriserna har varit ett större stöd än exemplen på bedömda elevlösningar. Många lärare kommenterar dock att de önskar fler exempel på bedömda

elevlösningar. Några lärare önskar specifikt fler texter med betygen F-E för att tydliggöra gränsen mellan betygen.

Tabell 11. Har bedömningsanvisningarna varit ett bra stöd i bedömningen av elevernas prestationer i delproven C1 och C2?

	Ja	I stort sett	I viss mån	Nej	Totalt
Andel för bedömningsmatrisen delprov C1	71,1 %	26,2 %	2,5 %	0,2 %	100,0 %
Andel för exempel på bedömda elevlösningar delprov C1	59,8 %	31,7 %	7,5 %	1,0 %	100,0 %
Andel för bedömningsmatrisen delprov C2	72,2 %	24,0 %	3,1 %	0,2 %	100,0 %
Andel för exempel på bedömda elevlösningar delprov C2	60,0 %	30,8 %	7,9 %	1,3 %	100,0 %

Andra aspekter av provet

Angående elever som läser Svenska som andraspråk tyder lärarnas enkätsvar på att det har gått *bra* eller *ganska bra* för 4/5 av dessa elever vid genomförandet av provet, men även att det gått *mindre bra* eller *dåligt* för 1/5 av SVA-eleverna (se tabell 12). I lärarnas kommentarer finns bland annat synpunkter om att provet innehåller långa texter, vilket de anser blir problematiskt för denna elevgrupp.

Tabell 12. Hur har provet fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel	38,5 %	43,0 %	15,4 %	3,1 %	100,0 % (293)

Kommentar: Svarsfrekvensen för denna fråga är något lägre, vilket förklaras av att färre lärare undervisar i svenska som andraspråk.

Tabell 13 visar att sambedömning förekommer i varierande grad i alla delprov. Sambedömning är vanligast för delprov C, följt av delprov A och B som anges ha en relativ likvärdig grad av sambedömning (även om sambedömning av delprov B1 och B2 är något vanligare). Kommentarererna visar att sambedömningen har organiserats av kommunen eller av skolan, i till exempel arbetslaget eller med en kollega. I vissa fall har sambedömning endast skett när läraren är osäker på till exempel en specifik elevtext. Kommentarererna visar även att förutsättningarna för sambedömning varierar, framför allt när det gäller vilken tid som ges till det.

Tabell 13. Hur sker bedömningen av provet?

	Samtliga elev-prestationer sambedöms	Många elev-prestationer sambedöms	Vissa elev-prestationer sambedöms	Samtliga elev-prestationer bedöms av mig ensam	Samtliga elev-prestationer bedöms av annan lärare	Annat	Totalt
Andel för delprov A	33,3 %	5,5 %	19,2 %	37,2 %	3,1 %	1,7 %	100,0 %
Andel för delprov B1	32,9 %	15,4 %	28,7 %	17,8 %	4,2 %	1,0 %	100,0 %
Andel för delprov B2	33,3 %	15,5 %	28,4 %	17,5 %	4,3 %	1,0 %	100,0 %
Andel för delprov C1	56,7 %	14,1 %	17,9 %	5,7 %	4,6 %	1,0 %	100,0 %
Andel för delprov C2	55,7 %	14,3 %	18,7 %	5,7 %	4,6 %	1,0 %	100,0 %

Lärarnas åsikter om de olika bedömningsstegens stöd i att sätta terminsbetyget presenteras i tabell 14. I kommentarerna skriver många lärare att det sammanvägda provbetyget är missvisande eftersom det sammanvägs på ett annat sätt än terminsbetyget, till exempel att en elev på nationella proven kan få ett godkänt sammanvägt betyg även om något av delproven har varit underkänt, något som inte kan göras vid terminsbetyget.

Tabell 14. I vilken utsträckning fungerar bedömningens olika steg som stöd för att sätta terminsbetyg på dina elever, utifrån de kunskapskrav som delprovet prövar?

	I stor utsträckning	I ganska stor utsträckning	I ganska liten utsträckning	I liten utsträckning	Totalt
Aspektbedömning (Delprov A och C1–C2)	41,2 %	52,0 %	5,0 %	1,8 %	100,0 %
Delprovsbetyg	42,3 %	51,3 %	5,4 %	1,0 %	100,0 %
Sammanvägt provbetyg	39,4 %	48,5 %	7,6 %	4,5 %	100,0 %

Bland de övriga synpunkterna skriver flera lärare att provet som helhet var bra och att temat till stor del upplevs vara väl valt.

För provets framtida utveckling önskas texter anpassade för elever som läser SVA. Dessutom önskas ytterligare förtydligande gällande instruktioner om hur digitala verktyg ska användas. Även i år, likt tidigare år, kommenteras tidsåtgången för bedömning av de nationella proven som problematisk.

Många beskriver också att delprov B1-B2 var häftat dåligt och föll isär både under provtiden och vid rättning.

Lärarenkäten innehöll även en förfrågan om att delta i framtida utprövningar av ämnesprovet för årskurs 6. Vi har mottagit fin respons och 112 lärare var intresserade av ordinarie utprövningar och 138 lärare var intresserade av att delta i utprövningar som kräver datoranvändning. Bland kommentarerna märks också att det finns ett stort intresse och nyfikenhet för de digitala utprövningarna, även bland de lärare som inte kan delta i utprövningar på grund av att de inte kommer undervisa årskurs 6 kommande år eller att skolan inte har tillgång till datorer för samtliga elever.

Avslutningsvis kan sägas att de lärare som har valt att delta i enkätundersökningen är generellt positivt inställda till årets prov.

Vi arbetar vidare

Sammanfattningsvis verkar det åttonde nationella provet för årskurs 6 ha mottagits väl. Alla lärarkommentarer och synpunkter hjälper oss att utveckla provet och utvecklingsarbetet pågår hela tiden för att göra provet så bra som möjligt.